

РЕЦЕНЗИЯ

от проф., д. ик. н. Лучиян Ангелов Милков, УНСС- гр. София, Факултет „Управление и администрация“, Катедра „Публична администрация“, на дисертационен труд, за присъждане на образователната и научна „Доктор“, в Област на висше образование: 1. „Педагогически науки“, Професионално направление: 1. 1. „Теория и управление на образованието“, Докторска програма: „Управление на образованието“

Автор: Офелия Иванова Кънева

Тема: „Участие на децата във вземането на решения- политики и практики“

Научен ръководител: проф., д-р Галин Борисов Цоков- преподавател в Катедра „Педагогика и управление на образованието“, при Педагогически факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ)

1. **Общо описание на представените материали**

Със заповед № Р33-114 от 13. 01. 2020 година на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“, съм определен за член на научното жури, за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Участие на децата във вземане на решения- политики и практики“, за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“, в Област на висше образование: 1. „Педагогически науки“, Професионално направление: 1. 1. „Теория и управление на образованието“, Докторска програма: Управление на образованието“.

Автор на дисертационния труд е Офелия Иванова Кънева- докторантка на самостоятелна подготовка към Катедра „Педагогика и управление на образованието“, с научен ръководител проф., д-р Галин Борисов Цоков от ПУ „Паисий Хилендарски“, Педагогически факултет, Катедра „Педагогика и управление на образованието“.

Представеният от Офелия Кънева комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ, за разкриване на процедура за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС „магистър“);
- заповеди за записване в докторантура, прекъсване на обучението (поради майчинство) и за продължаване на обучението;
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит по специалността;
- протоколи от Катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния Факултет.

Докторантът е приложил 7 броя публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Офелия Кънева е възпитаник на СУ „Св. Климент Охридски“ в бакалавърска и магистърска степени (бакалавър: „Управление на социални организации“ и „Преквалификация и пренасочване на работната сила“, магистър: „Трудови пазари и системи на заетост“).

Притежава следдипломна квалификация в Република Австрия на тема: „Управление на професионалната рехабилитация“.

Професионалният ѝ път е свързан, главно, със социалното подпомагане и социалната защита. Работи като главен експерт в МТСП, Директор на дирекция „Закрила на детето“ към Агенцията за социално подпомагане, Председател на Държавната агенция за закрила на детето. В последните години работи в Агенции и Фондации в областта на инициране създаването на партньорства в социалната сфера, разкриване на социални услуги, управление на социални услуги в малки населени места.

Притежава завиден професионален опит, който позволява да се насочи към научно-изследователска и експериментална дейност.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Тематиката на предоставения ни за рецензиране дисертационен труд е значима, но, за съжаление, недостатъчно добре изследвана у нас. Похвален е стремежът на Офелия Кънева да осветли за българската педагогическа наука този проблем, чрез изследване на опита на водещи корифеи в областта (Дж. Дюи, Ал. Нийл, Е. Паркхърст, К. Франк и др.) и чрез собствено емпирично изследване, в което са включени 1810 изследвани лица.

Правото на детското участие в дисертационното изследване е обосновано с помощта на позоваването на редица международни регламенти и организации, на първо място, Конвенцията на ООН за правата на детето, практики на структури на ООН (разгледани са 5 структури- ВКБООН, МОТ, СЗО, УНИЦЕФ и ЮНЕСКО), решения на Европейския съюз и Европейската комисия, регламенти на Съвета на Европа, други международни организации, неправителствени организации и др.

4. Познаване на проблема

Спецификата на висшето образование, следдипломната специализация и натрупаният сериозен педагогическият опит на Офелия Кънева ѝ гарантират отлично познаване на изследваната проблематика. В дисертацията са налице опити за анализ и интерпретация на използваните литературни източници. В

подкрепа на изложението са включени 38 фигури, 62 таблици, 2 схеми, които дават възможност за визуално възприемане на анализирания данни и получените резултати от изследването. Използваната библиография е представена от общо 313 източника, от които на кирилица (български и руски език) са 61, 196 са на латиница (английски, немски език) и 56 интернет източника. Приложенията са 12 на брой.

5. Методика на изследването

Докторантката подхожда към изследователския проблем, както от теоретична, така и от практическа гледна точка. Сред методите се отличават утвърдени в днешната практика пътища за проучване и решаване на сложни научни проблеми: теоретични, емпирични, статистически и социологически. За целите на изследването са използвани количествени и качествени методи и системен подход- теоретичен анализ и синтез, индуктивен и дедуктивен метод, сравнения, графични методи. За реализирането на поставените задачи е проведено и емпирично социологическо проучване, в което се включват разнообразни статистически методи.

Извършен е статистически и емпиричен анализ на резултатите, получени от използваните методи.

Избраната от Офелия Кънева методика на изследване позволява постигането на поставената цел и получаване на адекватен отговор на изведените задачи и хипотези, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията е в обем от 183 стандартни машинописни страници (без използвана и цитирана литература и приложенията) и съдържа следните компоненти: увод, три глави, заключение, използвана литература и приложения.

В **увода** се посочва актуалността на дисертационното изследване. Изведени са целта и задачите на дисертационното изследване, обект и предмет, хипотеза и методи на изследването.

Първа глава е озаглавена: „Същност и особености на детското участие“. В нея се анализират философските, педагогическите и управленските аспекти на участието на децата във вземането на решения.

Разгледани са:

- Концептуалната рамка на понятието „детско участие“;
- Същност на „детското участие“;
- Основните характеристики на „детското участие“;
- Етиката и стандартите за „детско участие“;
- Формите и практиките на „детско участие“.

Във **втора глава**: „Политики по отношение на участието на децата: макро-политики в български контекст и приоритети в международните политики“, Офелия Кънева анализира националните и международни политики, свързани с участието на децата при вземане на решения, засягащи тяхното обучение, образование, възпитание, развитие и полагане основите на личността им.

В **трета глава**: „Дизайн и анализ на резултатите от емпиричното изследване“, докторантът, в строга последователност, реализира организацията и методика на изследването; методологията на изследването и изследователските методи; инструментариума на изследването.

Направена е обстойна характеристика на извадката на изследването.

Посочени са ходът и етапите на дисертационното изследване.

При анализа на резултатите от изследването са налице сериозни изводи, мнения и позиции. В тази глава са налице и множество графични материали.

В **заклучението** на дисертацията Офелия Кънева формулира 6 обстойни и взаимно свързани извода, като резултат от изследването. Те са в пряка връзка с хода и отделните етапи на разработване на дисертацията. Следствие са на обстойния анализ на получените данни от проведеното емпирично изследване.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

На базата на теоретичното изследване, използваните методи за емпирично проучване, постигнатите резултати, тяхната статистическа обработка и доказването на хипотезите, от докторанта са изведени следните приноси:

7. 1. Въвежда класификация на формите за детско участие.
7. 2. Въвежда система за моделиране на детското участие (без да ограничава възможността за уникалност и иновативност на всяка конкретна/нова форма).
7. 3. Въвежда регламент за критерии и стандарти за детско участие.
7. 4. Създава мостове към интериоризирането на правната рамка, както на национално, така и на международно ниво.
7. 5. Въвежда иновативни стълбове в политическото пространство, базирани на включването на децата в процесите на взимане на решения.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

В един сериозен обем от публикации- общо 7, намираме много интересни позиции и становища на Офелия Кънева, които показват научното ѝ израстване във времето до 2019 година. Тук са застъпени идеи и виждания, които, по-късно, са доразвити, обогатени и намират място в дисертационното изследване. Ясен стил на излагане на позициите, умело боравене с понятийния апарат, коректно позоваване на водещи наши и чужди автори- това са някои от особеностите на приложените статии.

9. Лично участие на докторанта

Налице е сериозна литературна осведоменост, компетенции и ерудиция по изследваните от Офелия Кънева въпроси, което, от своя страна, ѝ помага за правилна ориентация в т. н. „бели полета“ на изследваната проблематика. Коректното цитиране и позоваване на водещи наши и чужди автори, работещи в областта на научните ѝ интереси, говори за високата ориентираност на автора в областта на понятийния апарат, доминиращите теоретични и практико-приложни идеи в съвременната педагогическа наука.

Не се откриват данни, че научната продукция на кандидатката не е нейно лично дело. Опорните източници са посочени коректно.

10. Автореферат

Той притежава необходимите елементи и повтаря в съкратен вид дисертационното изследване. Не се откриват разминавания между него и дисертацията. Авторефератът е структуриран, според изискванията на Закона и Правилника за приложение на закона, Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски“. В него са отразени основните резултати, намерили място в дисертационното изследване.

11. Критични забележки и препоръки

В труда на Офелия Кънева са налице необходимите и задължителни елементи на научен труд от този вид. Тя демонстрира висока ерудиция, сериозни научни умения и изследователски опит, като подлага на обстоен анализ получените данни от емпиричното изследване. Подготовката ѝ позволява да работи на много добро ниво проблемите, които изследва и публикува. Проявен е стремеж да се изведат на преден план строго научни критерии за интерпретация на гледните точки. По същество, нямам сериозни забележки.

12. Лични впечатления

Не познавам лично Офелия Иванова Кънева и не мога да споделя лични впечатления, както за научната ѝ ерудираност, така и за възможностите за разработване на дисертационен труд, но от рецензираните дисертация, автореферат и публикации оставам с много добри впечатления от език и стил на изразяване, коректност в цитиранията и последователност при реализация на преследваните цели и задачи.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Бих се радвал, ако дисертационното изследване придобие по-голяма публичност и известност сред педагогическите дейци- теоретици и практики, поради факта, че в него се изследват и анализират значими за съвременната педагогическа наука (и не само за нея) въпроси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа** научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Офелия Иванова Кънева **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Организация и управление на образованието“, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено **давам своята положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Офелия Иванова Кънева** в Област на висше образование: 1. „Педагогически науки“, Професионално направление: 1. 1. „Теория и управление на образованието“, Докторска програма: „Управление на образованието“.

14. 01. 2020 г.

Рецензент:

(Проф., д. ик. н. Лучиян Милков)